

OBSAH

- I. **PREHISTORIE KOLEJOVÝCH DRAH . . . . .** 5
- Počátky systému kolo—kolejnice. První koněspřežné dráhy v Anglii. Vývoj konstrukce jízdní dráhy, železniční svršek a spodek. Přejchod od dřevěných kolejnic k železným a litinovým, ploché a úhelníkové kolejnice. Trasování koněspřežek v Anglii.
- II. **ÉRA KONĚSPŘEŽEK (1825—1853) . . . . .** 12
- První veřejná koněspřežná dráha na evropském kontinentě z Českých Budějovic do Lince. F. J. a F. A. Gerstnerové. Projekt a konstrukce naší první železnice a její srovnání se zahraničními. Stavba trati. Gerstnerův největší omyl — zděná jádra uvnitř náspů. Rozpory Gerstnera s podřízenými. Dokončení stavby M. Schönererem. Stavba dalších dvou koněspřežných železnic na našem území — pražsko-lánské a bratislavsko-trnavské.
- III. **PRVNÍ PAROSTROJNÍ DRÁHA (1837—1841) . . . . .** 33
- Rieplův projekt na severojižní železniční magistralu. Vývoj železnic v Anglii v první čtvrtině 19. století. Severní dráha císaře Ferdinanda. Stavba první parostrojní železnice u nás z Vídně do Brna, její trasování a technické řešení. Přemostění Dyje u Břeclavi. Pokračování stavby trati do Olomouce. Konstrukce železničního svršku Ferdinandovy dráhy: kolejnice, výhybky, přejezdy, závory. Stanice a staniční budovy.
- IV. **Z OLOMOUCE DO PRAHY (1842—1845) . . . . .** 53
- Stát se ujímá výstavby železnic. Plány na spojení Jaderského moře se Severním. Hledání nejvýhodnější trasy mezi Vídní a Prahou. Stavba Olomoucko-pražské dráhy. Keissler a Perner. Tunely u Třebovic, Krasíkova a Chocně. Bouře dělníků na stavbě dráhy. Konstrukce svršku, další vývoj kolejnic. Pozemní stavby, Jünglingova drážní architektura.

V. NA SEVER A NA JIH (1843—1851) 63

Volba trasy mezi Prahou a Drážďany. Stavba trati Severní státní dráhy z Brna do České Třebové. Ražení tunelů v úseku Maloměřice—Blansko. Technika odšťelů skal. Protesty obyvatel na Svitavsku proti stavbě dráhy. Stavba trati Praha—Podmokly. Železniční svršek, pozemní stavby. Pokračování Ferdinandovy dráhy do Bohumína. Slavíčský tunel, sesuv svahu u Polomu. Stávka dělníků v Hranicích. Stavba trati z Gänserndorfu do Bratislavy. Dimenzování výpravních budov.

VI. ŽELEZNIČNÍ HOREČKA (1854—1876) 80

„Budovatelské“ období našich železnic. První železné mosty Nevil-leho soustavy. Uhelné dráhy: Brněnsko-rosická a Buštěhradská. Bratři Kleinové. Bouře dělníků na stavbě Buštěhradské železnice. Ústecko-teplická dráha. Stávka dělníků u Chomutova. Stavba trati Pardubice—Liberec. Schiffkornovy mosty. Česká západní dráha. Stavba tratí drah Turnovsko-kralupské, České severní, Moravsko-slezské severní, Moravské pohraniční a Pražsko-chomutovské. Pražský Semmering. Jan Muzika. Mohniéovy příhradové mosty. Bouře dělníků u Zákolan. Stavba trati Rakovník—Protivín. Dráha císaře Františka Josefa. Vinohradský tunel v Praze, pražská spojovací dráha. Dřevěné mosty. Moravskoslezská centrální a Košicko-bohumínská dráha.

VII. ZLATÝ VĚK ŽELEZNIČNÍHO STAVITELSTVÍ (1866—1883) 101

Vilém Hellwag a Rakouská severozápadní dráha. Železné příhradové mosty složené soustavy a plnostěnné mostní nosníky. Viadukt přes Dyji u Znojma a železničně-silniční most v Ústí nad Labem, labský most v Děčíně. Kesonové zakládání mostních pilířů. Anglická metoda stavby zářezů. Stavba tratí Rakouské severozápadní dráhy, nádraží Praha-Těšnov, železniční kolonie v Nymburku. Konflikt s dělníky v Přibyslavicích. Trať Rakouské společnosti státní dráhy z Hrušovan n. J. do Střelic u Brna. Ivančický viadukt. První použití dynamitu. Stavba trati Choceň—Meziměstí. Lupkovský tunel na trati z Michalův do Haliče. Anglická tunelovací metoda. Tunel pod Špičákem. První mechanizace tunelářských prací. Stavba trati Plzeň—Duchov. Žižkovský tunel v Praze. Příklad inženýra Reitera. Stavba železnic na Slovensku: Považská železnice, Uherská severní dráha, Gemerské železnice.

VIII. ŽELEZNIČNÍ SVRŠEK A BUDOVY (1845—1880) 122

Vývoj železničního svršku: nahrazení stoličkových kolejnic širokopatnými, železných ocelovými; šterkové lože; impregnace pražců, ocelové pražce; kolejnicový styk; výměny s ostrými jazyky namísto tupých; křížovatkové výhybky. Předpisy Státních drah pro železniční svršek a spodek. Metody trasování tratí. Pozemní stavby. Výpravní budovy, dispoziční řešení, typizace. Architektura výpravních budov: romantismus, novogotika, novorenesance. Pražská nádraží. Skladiště, vodárny, strážní domky.

IX. V OBDOBÍ MÍSTNÍCH DRAH (1880—1914) 139

Zákony o místních drahách. Osvald Životský. Stavba tratí z Modřan do Světlé nad Sázavou a Dobříše. Rakouská společnost místních drah a Muzikovy České obchodní dráhy. Stavba obtížných horských tratí: Karlovy Vary—Mariánské Lázně, Česká Lípa—Kamenický Šenov, Liberec—Tanvald, Most—Moldava, Tanvald—Kořenov, Doubleby n. O.—Rokytnice. Stávky na stavbách místních drah v letech 1898—99 v Čechách, 1908 na Moravě. Českomoravská transversální dráha. Kamenné mosty, viadukt u Červené. Severočeská transversálka. Stávky dělníků v Novině a u Křížan. Stavba dráhy z Kojetína do Českého Těšína. Trať Tábor—Bechyně s elektrickou trakcí. Zdvojkolejňování hlavních tratí. Vývoj mostních konstrukcí. Rekonstrukce viaduktu u Krnska a železničního mostu přes Vltavu v Praze. Modernizace starých nádraží. Karlínský spojovací viadukt. Seřaďovací nádraží. Podchody k nástupištím. Nové výpravní budovy na přelomu 19. a 20. století. Fantova budova hlavního nádraží v Praze. Architektura menších nádražních budov.

X. MEZI DVĚMA VÁLKAMI (1919—1945) 170

Železnice po vzniku Československé republiky. Rekonstrukce třebovického tunelu. První železniční železobetonové mosty u Krnska a v Bechyni. Program dostavby železniční sítě na Slovensku. Stavba tratí Bánovce n. O.—Vojany, Zvolen—Krupina, Vsetín—Bylnice, Veselí n. M.—Nové Mesto n. V., Handlová—Horná Štubňa, Červená Skala—Margecany, Horní Lideč—Púchov, Zlaté Moravce—Zbehy, B. Bystrica—Dolná Štubňa. První zkušební úseky bezстыkové koleje. Pozemní stavby na nových tratích. Architektura výpravních budov meziválečného období. Železnice po roce 1938. Zahájení stavby trati Havlíčkův Brod—Brno, stavba trati Kapušany—Strážske. Ražení druhého vinohradského tunelu v Praze.

XI. OBNOVA A DOSTAVBA (1945—1966) 203

Obnova železnic po skončení druhé světové války. Strečenský úsek. Dokončení tratě Havlíčkův Brod—Brno, stavba viaduktu v Dolních Loučkách. Trať mládeže Hronská Dúbrava—Banská Štiavnica a Vizovice—Horní Lideč. Stavba tratí Bušince—Malé Straciny a Orlov—Plaveč—Podolíneček. Trať družby a trať Rožňava—Turňa n. B. Výstavba překladiště v Čierné nad Tisou. Širokorozchodná trať Haniška—Maťovce.

XII. PŘED NOVÝMI ÚKOLY (1949—1990) 217

Úkoly investiční výstavby na železnici po roce 1945. Zřízení železničních stavebně montážních podniků. Přeložky tratí při stavbě vodních děl, rekonstrukce tratí v Ostravském revíru. Přestavba železnic v severočeském prostoru. Přeložky tratí Teplice—Most, Chodov—Sokolov, Třebošice—Chomutov (ervěnický koridor), Ústí n. L.—Teplice. Rekonstrukce tratě Čičenice—Týn nad Vltavou, výstavba jižního tahu na Slovensku. Rekonstrukce a modernizace železničních uzlů Česká Třebová, Košice, Bratislava, Brno. Přestavba pražského železničního uzlu. Most v Braníku, tunel v Chuchli. První železniční most z předpjatého betonu v Československu. Vývoj mostní prefabrikace. Most přes Vltavu v Praze-Holešovicích. Letmá montáž mostů v Jaklovcích a Margecanech. Ocelové mosty, nový Ivančický viadukt. Sprážené ocelobetonové konstrukce. Dálničně-železniční most v Bratislavě. Holešovická přeložka v Praze. Tunel pod Bulovkou. Nové tunelářské metody při rekonstrukcích tunelů. Elektrizace tratí. Architektura nových výpravních budov. Josef Danda. Řešení odbavovací haly nádraží Praha hlavní. Vývoj pozemního stavitelství a železničního svršku.

XIII. ZÁVĚREM 256

Památky na stavitele našich železnic. Nová výzva železničnímu stavitelství do dalšího tisíciletí — výstavba vysokorychlostních tratí.

PŘEHLED ZAHÁJENÍ PROVOZU 258

LITERATURA 272